

Albert Rossich o el canvi de paradigma de la historiografia literària catalana

Marc Sogues

A finals del segle XIX es va imposar un relat historiogràfic segons el qual els segles XVI, XVII i XVIII havien estat un temps de decadència i discontinuïtat per a la literatura en català. Des de la dècada de 1970, però, no han parat d'aflorar proves que desmenteixen o matisen bona part d'aquest relat, i posen de manifest que, en gran mesura, se sostenia sobre interessos i prejudicis que no resistien un acarament crític amb la realitat positiva que reflecteix la documentació conservada. Al Principat, pocs investigadors han contribuït tant a aquest canvi de perspectiva com el filòleg i catedràtic emèrit de la Universitat de Girona Albert Rossich, que durant prop de mig segle ha bastit una de les trajectòries investigadores més consistentes i singulars de la catalanística.

Tot i mantenir sempre l'epicentre dels seus interessos en la poesia del segle XVII, Rossich ha il·luminat un gran nombre de parcel·les de la nostra tradició literària, moltes de les quals eren desconegudes o estaven per desbrossar. Ha estat clau en la localització dels manuscrits on molts poemes havien romàs inèdits durant dècades, i ha intervingut directament en la recuperació de la major part dels poetes canònics principatins del Barroc, participant en l'edició crítica de la poesia de Fontanella i de l'obra completa de Vicent Garcia, [llargament esperada i actualment en curs de publicació](#). A més a més, ha dirigit treballs recerca que han tret de l'oblit altres noms importants de l'escena poètica del Barroc com Eura, Blanc o Massanés, entre molts d'altres. Paral·lelament, els seus estudis monogràfics han permès comprendre la importància, a casa nostra, de la poesia burlesca d'aquest segle, i el pes que hi tenien subgèneres tan característics del moment com la faula mitològica o l'epitafi satíric.

La tasca investigadora de Rossich, però, no ha quedat mai circumscrita al Barroc. Són igualment fonamentals les seves aportacions a la periodització de l'època moderna, com la introducció de l'etiqueta del Rococó —tan productiva a l'hora de realitzar una bona recepció d'autors com Tagell, el Comte d'Aiamans o el Baró de Maldà— o la

proposta d'ordenació dels corrents estètics de la poesia catalana del segle XVIII. I tot això sense oblidar que li devem també realitzacions panoràmiques d'ampli espectre cronològic, vitals per explicar el conjunt de l'època moderna i els seus moments més importants, com ara el volum *Literatura catalana moderna* (escrit amb Pep Valsalobre), l'enciclopèdic *Panorama crític de la literatura catalana* o el volum de la *Història de les arts escèniques catalanes* dedicat a l'època moderna, actualment en premsa.

L'estudiós gironí s'ha aproximat a la resta d'èpoques des de la moderna i ha parat una especial atenció als períodes de transició de la modernitat. Per una banda, va remarcar, ja fa anys, els canvis profunds i revitalitzadors en la versificació i l'estrofisme que suposa l'adopció, a partir del segle XVI, de la mètrica italiana; per altra banda, són referència obligada els seus estudis sobre els orígens i els límits de la Renaixença, i sobre autors canònics del moment com Rubió i Ors o Verdaguer, autors als quals, a més a més, ha dedicat algunes de les seves [classes magistrals disponibles en línia](#), que compten milers de visualitzacions.

És impossible entendre la dilatada obra investigadora de Rossich sense tenir en compte la seva faceta de col·leccionista i bibliòfil empedreït. L'ingent volum de materials recollits al [seu fons personal](#) al llarg dels anys li ha proporcionat un coneixement exhaustiu del que podríem anomenar la materialitat de la cultura literària de les terres de parla catalana, des de la baixa l'edat mitjana fins als nostres dies. Per a Rossich, qualssevol d'aquests materials, des del plec solt més insignificant fins a la novel·la en edició de bibliòfil de pocs exemplars, són peces valuoses, perquè serveixen per explicar la successió de realitats que és una tradició literària. Amb aquest coneixement, una obertura de mires encomiable i un esmolat sentit de la curiositat, ha anat bastint un discurs més enllà d'autors i etiquetes i mai limitat per factors com la qualitat o el grau de literarietat dels textos. Així, sense presses, a còpia d'avenços aparentment petits però constants, ha il·luminat una qüestió més subtil i menys vistosa que la realitat d'un autor o una obra concreta, però també molt més transcendent: l'existència al llarg de tota l'edat moderna, en l'àmbit català, d'un sistema literari sòlid.

En aquesta comesa, han estat clau els treballs sobre l'evolució dels gèneres literaris, sobre història de la llengua —amb estudis de referència sobre contactes lingüístics i ortoèpia— i sobre la realitat dels públics i dels espais per a la literatura en català, una

esfera que l'ha dut a resseguir l'amplíssim —i abans mal conegut— ventall d'entorns i contextos en els quals es produeix la continuïtat de l'expressió literària en la llengua del país, més enllà del clos llibresc i els cenacles privats, des de les universitats i les acadèmies a les celebracions públiques i la vida conventual. Sense oblidar que va ser pioner en l'estudi d'aspectes estructurals vitals per al funcionament del sistema, com les preceptives poètiques o els formats i les circumstàncies que regeixen la transmissió dels textos.

En suma, l'obra de Rossich —que comprèn prop de tres-centes publicacions i aviat s'ampliarà amb nous treballs de gran impacte— s'erigeix com una de les pedres angulars de la historiografia literària catalana i és una peça central del canvi de paradigma —encara en curs— d'aquesta disciplina. Perquè, per sobre de tot, ha sabut posar de manifest els elements de continuïtat entre l'edat moderna i la resta de períodes històrics, cosa que ha obligat a reconsiderar la importància del període i la seva posició en el cànon, molt més central del que es pensava fins a finals del segle XX.

Tot amb tot, cal acabar recordant que la rellevància de Rossich no rau únicament en una monumental producció científica: més enllà d'això, ha estat sempre lluny de la imatge de l'intel·lectual tancat en una torre d'ivori, i amb la seva proximitat i bonhomia, i l'amatença a ajudar persones de totes les edats i perfils, al llarg dels anys no només s'ha guanyat l'estima de col·legues i amics —que el setembre passat li van retre un sentit homenatge a la Universitat de Girona i li van oferir dos volums d'estudis inèdits com a reconeixement—, sinó que ha facilitat la formació de noves generacions d'investigadors en literatura catalana moderna, disposats a continuar i ampliar la seva tasca. Ha dut a terme, en fi, l'obra rigorosa, transcendent i fèrtil que només és a l'abast dels grans mestres.